

VDAB
Tav Raad van Bestuur
Keizerslaan 11

1000 Brussel

Antwerpen, 5 oktober 2021

AANGETEKEND

Ref. : 332.107/sdw.sdr

Betreft: Openbrief BBTK-ACVPlus

Open brief – sociaal werkers en jobcoaches

Zet de gespecialiseerde ondersteuning naar werk van personen met een beperking niet in de uitverkoop

In gemeenschappelijk vakbondsfront (BBTK-ABVV en ACV Puls) maken we ons grote zorgen over de toekomst van de gespecialiseerde ondersteuning naar werk voor personen met een arbeidsbeperking of gezondheidsproblematiek. Nu er in het Vlaams parlement en bij VDAB concrete plannen voorliggen om zonder grondig publiek debat belangrijke structurele wijzigingen door te voeren die leiden tot een (verdere) privatisering en commercialisering van de ondersteuning op maat van personen met een handicap. De (gespecialiseerde) hulpverleners stellen bovendien vast dat VDAB het doelgroepenbeleid definitief verlaat en de grondrechten van personen met een beperking op een gepaste ondersteuning niet langer zal kunnen garanderen.

VDAB verlaat het doelgroepenbeleid: inclusie of discriminatie van personen met een beperking?!

De Vlaamse overheid en de VDAB als publieke dienstverlening hebben de opdracht om een beleid te faciliteren dat het mogelijk maakt om werkzoekenden met een beperking zo veel mogelijk inclusief te laten participeren op de arbeidsmarkt. Personen met een beperking hebben immers sociale (grond)rechten en het recht om als volwaardige burger deel uit te maken van de samenleving. Naast de sociale grondrechten (die voor iedere burger grondwettelijk werden vastgelegd), werden de rechten van personen met een beperking ook in het bijzonder verankerd in het VN-Verdrag inzake de Rechten van Personen met een Handicap¹. Daartoe behoort ook het recht op werk en werkgelegenheid (art. 27 van het verdrag). Personen met een beperking hebben immers nood aan een *gespecialiseerde*

¹ Ook artikel 26 van het HANDVEST VAN DE GRONDRECHTEN VAN DE EUROPESE UNIE vermeldt de integratie van personen met een handicap: "De Unie erkent en eerbiedigt het recht van personen met een handicap op maatregelen die beogen hun zelfstandigheid, hun maatschappelijke en beroepsintegratie en hun deelname aan het gemeenschapsleven te bewerkstelligen". Te raadplegen via <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/HTML/?uri=CELEX:12012P/TXT&from=NL#d1e32-393-1> Zie ook het Herziene Europees Sociaal Handvest.

ondersteuning op maat die de nodige (redelijke) aanpassingen op de werkplek mogelijk maakt en uitsluiting dient te verhinderen. Met het verlaten van het doelgroepenbeleid, de vele bezuinigingen en de commercialisering van deze gespecialiseerde hulpverlening aan de hand van openbare aanbestedingen; stellen de praktijkwerkers in de social profit sector de vraag of dit recht nog langer zal kunnen gegarandeerd worden door het beleid?

Inclusief beleid veronderstelt nog steeds een antwoord dat rekening houdt met de specifieke noden van personen met een beperking. We stellen echter vast dat de geplande hervormingen² onvoldoende garanties bieden op dat vlak. Onder het mom van inclusie gooit men nu alles op één hoop. In de openbare aanbesteding³ is er nauwelijks of geen sprake meer van de doelgroep personen met een beperking en ontbreekt een duidelijke afbakening. De enige garantie vormt een prijsdifferentiatie voor personen die recht hebben op een (bijzondere) tewerkstelling bevorderende maatregel of (B)TOM. Het betreft slechts een beperkte groep binnen de doelgroep personen met een beperking. De ruimere doelgroep van personen met een handicap zoals BuSO-schoolverlater of mensen met een indicatie van een beperking⁴ blijven in de kou staan en missen zelfs deze marginale correctie.

De praktijkwerkers vrezen voor een verdringing van de doelgroep en een gebrek aan geschikte beleidsmaatregelen. Kan men nog voldoende ondersteuning garanderen als een goede afbakening van de middelen voor de specifieke doelgroep ontbreekt? Zal VDAB nog investeren in de opleiding, de begeleiding en de nodige maatregelen om een gepaste aanpak van specifieke doelgroepen te kunnen voorzien? We denken bijvoorbeeld aan personen met een autismespectrumstoornis (ASS) of een Niet Aangeboren Hersenletsel (NAH). *Deze verdoken of bijzondere problematieken vergen maatschappelijke sensibilisering van bijv. arbeidsbegeleiders en werkgevers. Men kan dan ook de vraag stellen of er nog voldoende aandacht zal gaan naar deze maatschappelijke problematieken. Zonder expertise en opleiding van begeleiders worden deze mensen al snel bestempeld als ‘niet gemotiveerd’ en ‘niet werkwilbig’.* Dit is echter niet zonder gevolgen. De cliënt wordt niet begrepen, mist een gepast traject, haakt af of verliest zijn uitkering. Met het verlaten van het doelgroepenbeleid komt de garantie op de nodige ondersteuning op maat op de helling te staan. In plaats van verder te investeren in kwalitatieve gespecialiseerde dienstverlening (GOB) met het oog op inclusie, stellen we vast dat het beleid anno 2021 de doelgroep niet langer (h)erkent en de (grond)rechten van personen met een beperking gediscrimineerd worden.

Vermarkting van het ‘gespecialiseerde’ aanbod: verlies van kwaliteit en expertise

Tot op heden wordt het gespecialiseerde aanbod voorzien door erkende diensten die instaan voor de Gespecialiseerde Opleiding Begeleiding en Bemiddeling van personen met een beperking naar werk (GOB)⁵. Met het oog op een nieuw of aangepast Besluit van de Vlaamse Regering (BVR), opteert men ervoor om deze dienstverlening te organiseren aan de hand van openbare uitbestedingen. Hierdoor wordt de begeleiding een **business** waarop verdiend kan worden door concurrentie te organiseren en *commerciële spelers toe te laten*.

In plaats van de persoon met een beperking en zijn (hulp)noden centraal te zetten, wordt een duidelijk winstbejag ingebracht in het tewerkstellingsbeleid. In tegenstelling tot de niet-commerciële aanbieders⁶ dienen commerciële actoren winst uit te keren aan hun

² Het betreft de hervormingen van VDAB ivm de erkenning van de Gespecialiseerde Opleiding en Begeleiding van personen met een arbeidsbeperking naar werk (GOB) en de tijdelijke werkervaring (TWE).

³ We verwijzen naar het bestek Groeien en Leren Op de Werkvloer (GLOW) - VDAB - afdeling Regie-2021_50134_GLOW_Publicatie-F21 De opdracht bestaat uit het begeleiden en bemiddelen van werkzoekenden naar het NEC via een intensief traject met inzet van werkplekleren om de match met de arbeidsmarkt te maken. De openbare aanbesteding is te raadplegen via: [e-Notification \(publicprocurement.be\)](https://www.vdab.be/e-notification/publicprocurement/be)

⁴ We verwijzen hiermee naar de codelijst van VDAB die een strikte afbakening omvat.

⁵ Besluit van de Vlaamse Regering tot vaststelling van de regels voor de erkenning en financiering door de Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding van de gespecialiseerde trajectbepaling- en -begeleidingsdienst, de gespecialiseerde arbeidsonderzoeksdiensten en de gespecialiseerde opleidings-, begeleidings- en bemiddelingsdiensten, BS 31 maart 2008 en te raadplegen via [LOI - WET \(fgov.be\)](https://www.fgov.be/loi-wet).

⁶ Het gaat om niet-commerciële aanbieders van Supported Employment (basismethodiek) die momenteel instaan voor de huidige begeleiding.

aandeelhouders. Dit heeft nadelige effecten voor de meest kwetsbare doelgroep, de personen met een beperking. Praktijkwerkers vrezen dat dit *afroming (cherry picking) tot gevolg zal hebben*. De praktijk toont echter aan dat het vaak gaat om complexe en meervoudige problemen die aan de hand van een gecoördineerde hulpverlening dienen aangepakt te worden. Denken we maar aan de groep personen met een psychische - of meervoudige problematiek.⁷ Omwille van de concurrentie zullen vooral de sterkere profielen uitgepikt worden en dreigen de allerzwaksten (opnieuw) uit de boot te vallen!

Praktijkwerkers vrezen dat er onvoldoende ruimte zal zijn voor een *kwalitatieve begeleiding en ondersteuning*⁸ op de werkplek. Door de vermarkting ontstaat er kwaliteitsverlies door de toenemende concurrentie met commerciële actoren. Zo zal de sociaal werker of jobcoach te maken krijgen met een nieuwe stijging van de caseload vanwege de druk van de concurrentie op de aantallen. De begeleiding van personen met een beperking veronderstelt echter een gespecialiseerde hulpverlening volgens de *nodige sociaal werk benadering*.

De *kritische middenveldpositie* van de gespecialiseerde hulpverlener, sociaal werker of jobcoach verdwijnt. De verhouding van de aannemer ten opzichte van een uitbestedende overheid is louter uitvoerend en van een totaal andere aard. De sociaal werker of hulpverlening dient echter op te komen voor de belangen en de rechten van de doelgroep. Hij of zij werkt empowerend en emanciperend aan de (sociale) grondrechten van de doelgroep.

De jarenlange expertise uit het werkveld van de social profit dreigt teloor te gaan indien commerciële actoren wordt toegelaten en de hulpverlening zal plaatsvinden binnen het geformatteerde kader gericht op activering. Bovendien zorgen tenders voor *meer versnippering* van de hulpverlening. In het verleden gebeurde het maar al te vaak dat begeleidingen van personen met een lange afstand tot de arbeidsmarkt van de ene tender naar de andere tender overgingen. Het recente onderzoeksrapport van het Rekenhof (1 juli 2021) stelt ernstige vragen bij de efficiëntie en effectiviteit van het uitbestedingsbeleid van VDAB.

Met het nieuwe uitbestedingsbeleid schendt het beleid de specifieke rechten van personen met een handicap en organiseert het commercieel winstbejag in de sector. Verdienen op kap van de zwaksten in de samenleving is een regelrechte schande! Als praktijkwerkers zijn we dus niet alleen verontrust maar ook boos en verontwaardigd.

Met de steun van ACV PLUS en BBTK,

Verantwoordelijke Uitgever Sigrid De Wilde

⁷ Deze problemen vergen naast de gespecialiseerde ondersteuning omwille van een handicap ook nood aan een generalistische hulpverlening op verschillende levensdomeinen ten gevolge van bijvoorbeeld armoedeproblemen.

⁸ De praktijkwerkers bieden reeds jarenlang kwalitatieve begeleiding met goede aantoonbare resultaten op het vlak van tewerkstelling, doorstroming en empowerment.